

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 13. oktober 2023
Kontor: Straffuldbyrdeskontoret
Sagsbeh: Josefine Kirst Müntzberg
Sagsnr.: 2023-0030-9384
Dok.: 2958650

Besvarelse af spørgsmål nr. 1236 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1236 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 28. august 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Mikkel Bjørn (DF).

Peter Hummelgaard

/

Mie Vinkel Sørensen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1236 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren kommentere nyheden »Storbritannien vil sikre, at livstidsdomme varer livsvarigt«, bragt på nyheder.tv2.dk den 27. august 2023, der lyder: »Britiske myndigheder vil indføre en lov, der pålægger dommere at idømme obligatoriske livstidsdomme til landets værste mordere, så de aldrig går fri og dør i fængslet. Det siger premierminister Rishi Sunak om lovforslaget. Regeringen vil også indføre obligatoriske livstidsdomme som standardstraffen for alle seksuelt motiverede mord«, og vil ministeren på baggrund heraf, henset til at Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) og praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) viser klar støtte til eksistensen af en særlig prøvelsesmekanisme for livstidsdømte, hvorefter prøvelse skal ske senest efter 25 år og indeholde adgang til efterfølgende periodisk prøvelse, jf. EMD's dom af 9. juli 2013 i sagen Vinter m.fl. mod Storbritannien, præmis 120, EMD's dom af 13. november 2014 i sagen Bodein mod Frankrig, præmis 61, og EMD's dom af 26. april 2016 i sagen Murray mod Holland, præmis 99, redegøre for, om man i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser kan ændre straffelovens § 41 således, at personer der idømmes livstid for overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 (landsforræderi og terrorisme) eller efter straffelovens §§ 81 a-b (bandeparagraffen), tidligst skal kunne prøveløslades efter 25 års afsoning? Vil ministeren endvidere estimere, hvad en sådan stramning vil kræve af ressourcer årligt, herunder årsværk i Kriminalforsorgen, beløb i kroner og antal fængselspladser, og på baggrund heraf tilkendegive, om regeringen vil være åben over for et sådan forslag i forbindelse med den varslede kommende bandepakke?”

Svar:

1. Der skal ikke herske tvivl om, at bekæmpelse af bandekriminalitet er en helt central prioritet for regeringen. Når det kommer til kampen mod de kriminelle grupperinger, skal vi bruge alle de redskaber, vi har til rådighed, ligesom vi skal se på, om myndighederne har brug for yderligere redskaber. Derfor lancerede regeringen den 12. september 2023 en ny bandepakke, som vil styrke indsatsen mod bandekriminalitet og på flere fronter tage et endnu strammere greb om banderne.

2. Fængsel på livstid er en tidsubegrænset straf. Det følger af straffelovens § 41, stk. 1, at personer, der er idømt fængsel på livstid, tidligst kan prøveløslades, når den dømte har afsonet 12 års fængsel. Afgørelse herom

træffes af Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. løsladelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 1.

I hver enkelt sag vurderer kriminalforsorgen, om betingelserne for prøveløsladelse er opfyldt. Løsladelse på prøve forudsætter efter straffelovens § 41, stk. 2, at den dømtes forhold ikke gør løsladelse utilrådelig, at der er sikret den pågældende passende ophold og arbejde eller andet underhold, og at den pågældende erklærer at ville overholde de vilkår for løsladelsen, som fastsættes.

For så vidt angår livstidsdømte, der er dømt efter straffelovens § 81 a, og som ikke er udvist ved dom, forudsætter prøveløsladelse endvidere, at den pågældende har deltaget i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny lignende kriminalitet, jf. straffelovens § 41, stk. 4, 1. pkt., samt løsladelsesvejledningens punkt 14. Der vil navnlig kunne være tale om et exit-forløb med henblik på at få den indsatte til at forlade en rocker- eller bandegruppering mv. Bestemmelsen i straffelovens § 41, stk. 4, blev indført på baggrund af bandepakke III ved lov nr. 672 af 8. juni 2017 og trådte i kraft den 1. juli 2017.

For så vidt angår livstidsdømte dømt efter straffelovens kapitel 12 eller 13 gælder et tilsvarende krav om deltagelse i et program fastsat af kriminalforsorgen med henblik på at forebygge ny lignende kriminalitet, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. straffelovens § 41, stk. 4, 2. pkt. I forhold til indsatte dømt for overtrædelse af en af de i straffelovens kapitel 12 eller 13 omhandlede forbrydelser, hvor kriminaliteten udspringer af religiøs ekstremisme, vil et relevant program navnlig kunne være et afradikaliseringforløb med henblik på at få den dømte ud af et radikaliseret eller ekstremistisk miljø. Der kan henvises til pkt. 2.1.3.2 i forslag til lov om ændring af straffeloven, lov om forbud mod ophold i bestemte ejendomme og lov om fuldbyrdelse af staf mv., jf. Folketingstidende 2016 - 2017, tillæg A, L 190 som fremsat 26. april 2017.

Det skal i øvrigt bemærkes, at hvis den indsatte ikke har deltaget i det fastsatte programforløb på tilfredsstillende vis, bl.a. ved at den pågældende i forbindelse med forløbet ikke har givet udtryk for en reel intention om at forlade henholdsvis den relevante rocker- eller bandegruppering mv. eller det relevante radikaliserede eller ekstremistiske miljø, vil vedkommende ikke kunne prøveløslades, jf. løsladelsesvejledningen, pkt. 14.

3. En ordning, hvorefter personer, der idømmes livstid for overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 eller efter straffelovens §§ 81 a og b, tidligst skal kunne prøveløslades efter 25 års afsoning, giver anledning til overvejelser i forhold til forbuddet mod diskrimination i artikel 14 sammenholdt med artikel 5, stk. 1, litra a, om retten til frihed og sikkerhed i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK).

EMRK artikel 14 forbyder diskrimination på grund af køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller social oprindelse, tilhørighed til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsels eller andet forhold i forhold til de rettigheder og friheder, som er sikret i EMRK.

Efter EMRK artikel 5, stk. 1, har enhver ret til frihed og personlig sikkerhed. Ingen må berøves friheden undtagen i de tilfælde, som er oplyst i bestemmelsens litra a-f, og i overensstemmelse med den ved lov foreskrevne fremgangsmåde. Efter artikel 5, stk. 1, litra a, er lovlig frihedsberøvelse af en person efter domfældelse af en kompetent domstol en undtagelse til udgangspunktet om, at ingen må berøves friheden.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (Domstolen) har i sin praksis i flere tilfælde fundet, at det ikke udgjorde diskrimination i konventionens forstand, at der gjaldt mindre gunstige regler for prøveløsladelse for personer, der var dømt efter terrorlovgivningen, end for personer, der var dømt efter den almindelige lovgivning. Domstolen fandt i sagerne, at der ikke var tale om forskelsbehandling mellem forskellige grupper af mennesker, men mellem forskellige typer af lovovertrædelser, i henhold til lovgivers opfattelse af deres alvor, jf. Domstolens dom af 8. juli 1999 i sagen Gerger mod Tyrkiet, pr. 69, Domstolens dom af 17. januar 2006 i sagen Akbaba mod Tyrkiet, pr. 28, og Domstolens dom af 18. april 2006 i sagen Tanrikulu og Deniz mod Tyrkiet, pr. 37.

På den baggrund er det Justitsministeriets umiddelbare vurdering, at straffelovens § 41 vil kunne ændres inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser således, at personer, der idømmes livstid for overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13, som udgangspunkt tidligst skal kunne prøveløslades efter 25 års afsoning.

I lyset af de ovennævnte domme fra Domstolen er det endvidere Justitsministeriets umiddelbare vurdering, at straffelovens § 41 vil kunne

ændres inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser således, at personer, der idømmes livstid efter straffelovens §§ 81 a og b, som udgangspunkt tidligst skal kunne prøveløslades efter 25 års afsoning.

Jeg synes, at der med de gældende regler er fundet en god balance. Der kan i øvrigt henvises til Justitsministeriets besvarelse af 26. maj 2023 af spørgsmål nr. 717 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.

4. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af den del af spørgsmålet, der vedrører estimering af årlige udgifter, årsværk og antal fængselspladser, indhentet en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, der har oplyst følgende:

”Direktoratet for Kriminalforsorgen kan oplyse, at der aktuelt er syv livstidsdømte i kriminalforsorgens institutioner, som er idømt livstid efter straffelovens § 81 a i perioden 2020-2023. Rigsadvokaten har oplyst, at i alt syv personer i perioden 2018-2023 er idømt livstid for hhv. straffelovens § 81 b eller straffelovens kapitel 13, mens ingen i perioden er idømt livstid efter straffelovens kapitel 12.

Kriminalforsorgen kan oplyse, at livstidsdømte indsatte efter de gældende regler kan søge om prøveløsladelse efter 12 år. Det forslag, som fremgår af spørgsmålet, vil betyde, at der vil kunne søges om prøveløsladelse 13 år senere end i forhold til gældende ret.

Direktoratet for Kriminalforsorgens beregninger af den gennemsnitlige afsoningstid for livstidsdømte i perioden 1985-2018 viser, at livstidsdømte i gennemsnit havde udstået ca. 17 år af livstidsstraffen, da de blev løsladt. Der er dog også livstidsdømte, der har afsonet betydeligt længere – op til ca. 35 år – uden prøveløsladelse.

Såfremt der tages afsæt i de oplyste nuværende 14 dømte, estimeres det, at den årlige samlede udgift vil være ca. 11,0 mio. kr., for hvert ekstra år de 14 livstidsdømte opholder sig i kriminalforsorgens institutioner samtidig. Kriminalforsorgen vurderer ud fra et skøn om det nødvendige bemandingsbehov i lukkede fængsler, at dette vil medføre et årsværkstræk på ca. 10 fængselsbetjente, hvortil der i udgangspunktet også skal tillægges civil personale og ledelse.

Det skal bemærkes, at ovenstående estimerer er forbundet med stor usikkerhed.”

Der kan i øvrigt henvises til Justitsministeriets besvarelser af 27. april 2023 og 26. april 2022 af henholdsvis spørgsmål nr. 524 og spørgsmål nr. 736 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.